

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС „НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА” В СТРУКТУРІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

*Р.В. Яковенко, к.е.н., доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет*

Протистояння, виживання та перемога у гібридній війні є можливими лише з урахуванням найважливіших положень, які лежать в основі розвитку будь-якої нації та спрямовуються на випередження та унеможливлення дій агресора. Автор дослідження першим увів до структури національної економіки – військову економіку як постійно діючу частку суспільного виробництва для забезпечення потреб Збройних Сил країни [1, с. 452]. Як з'ясувалось, такий підхід виявився дуже далекоглядним. В умовах прямої військової агресії Російської федерації в Криму та на сході України вкрай важливим є перегляд принципів та засад державної економічної політики.

Вивчення курсу „Національна економіка”, яке дуже важливого значення набуває саме зараз, в обов'язковому порядку вимагає залучення до зазначеної проблематики таких суспільно–наукових категорій та загальнолюдських цінностей як „патріотизм”, „національна ідея”, „демократія”, „свобода” тощо. Велику увагу в структурі предмету присвячено проблемам економічної безпеки держави, державності, як економічної категорії, аспектам інтеграції у світове господарство зі збереженням національних пріоритетів, аналізу структури та якості використання національного багатства.

Однією із суперечностей організації сучасного навчального процесу на сьогоднішній день є відсутність аналізу та вивчення нових категорій і понять, що характеризують еволюційні зміни наукового аналізу. Але цей навчальний предмет широко оперує такими поняттями, як „людський капітал”, „технологічний спосіб виробництва”, „технологічний уклад”, „економічна роль інформації”, „постіндустріальний спосіб господарювання” тощо, в процесі аналізу чинників конкурентоспроможності національної економіки, позитивно відрізняючи його, таким чином, від багатьох інших предметів.

Сьогодні навчальний курс „Національна економіка” є єдиним економічним предметом, в якому доречно здійснювати (у тому числі й непрямыми методами) національно–патріотичне виховання поєднуючи його з розширенням кола економічних знань та визначенням національних економічних пріоритетів. При цьому важливе значення має застосування та розгляд таких інституціоналізованих економічних категорій, як „національна ідея”, „національна свідомість”, „національний інтелект”, „національні атрибути”, „національні символи”, „національно–економічне мислення”, „національна ідеологія”, „національно–ментальні переваги і недоліки” тощо.

Отже, доречним є відновлення вивчення предмету „національна економіка”, об'єктом дослідження якого є не загальні принципи взаємодії економічних процесів, а конкретні перепони, що стоять на шляху економічного розвитку України.

Таблиця 1.

Порівняльна характеристика макроекономіки та національної економіки як навчальних предметів

Критерій	Макроекономіка	Національна економіка
Об'єкт дослідження	Національний комплекс народного господарства	Перешкоди на шляху національно-економічного розвитку країни та шляхи їх подолання
Автор концепції, наукова школа	Джон Мейнард Кейнс, засновник кейнсіанства; сучасні ідеї найповніше реалізуються в межах неокейнсіанства та неокласичного синтезу	Фрідріх Ліст, предтеча історичної школи; сучасні ідеї найповніше реалізуються в межах сучасного інституціоналізму та неоліберальної школи XX століття
Головний показник	Валовий внутрішній продукт (GDP)	Валовий національний дохід (GNI) та чистий економічний добробут (NEW)
Рівень об'єктивності дослідження	Аналізує об'єктивні економічні процеси, закономірності і тенденції на рівні держави	Враховує позаекономічні, моральні, національні, ментальні, психологічні, особистісні фактори аналізу стану національного господарства
Вивчається в країнах...	...в усіх розвинутих країнах, в Україні – частково в структурі курсу „економічна теорія”	...у країнах Західної Європи, Північної Америки, Росії, Індії, Китаю тощо. В Україні – не вивчається
Має вивчатись після...	...курсу „політекономія” або „основи економічної теорії”	...курсів „політекономія”, „макроекономіка”, „мікроекономіка”, „розміщення продуктивних сил”, „економічна історія та історія економічної думки”
Використовує нові економічні поняття та категорії	Людський капітал, нові макроекономічні показники (індекс людського розвитку, індекс економічної свободи тощо), хоча не приділяє їм достатньо уваги	Людський капітал, технологічний спосіб виробництва, технологічний уклад, економічна роль інформації, постіндустріальний спосіб господарювання, людський потенціал, які аналізує доволі розлого
Кількість рівнів дослідження	3: загальнотеоретичний, макрота мікроекономічний	7: наноекономіка (фізичні особи), номоекономіка (домогосподарства), мікроекономіка (фірми та підприємства), мезоекономіка (регіони та галузі), макронаціональна економіка, субекономіка (транснаціональні корпорації, міждержавні організації); мегаекономіка (світова)
Аналізує поняття „національна економіка” як...	...сукупність економічних процесів, що відбуваються в межах національної економічної системи та визначаються проблемами ефективного господарювання в умовах необмежених і дедалі зростаючих суспільних потреб та обмежених економічних ресурсів	...економіку певної визначеної країни, її народногосподарський комплекс, національний ринок та нагромаджене національне багатство; сукупність взаємодії національних продуктивних сил, виробничих відносин, природно-географічних умов, соціально-культурних традицій та національно-ментальних особливостей, які визначають характер та природу соціально-економічного розвитку певної держави
Аналізує ринок	Макроекономічний, внутрішній	Національний, у поєднанні із зовнішніми суб'єктами
Аналізує часовий період	Коротко- і довгостроковий, статику і динаміку	Може аналізувати навіть періоди зміни поколінь, як у концепції „промислового виховання нації” Фрідріха Ліста
Визначальні методи	Діалектичного матеріалізму, агрегування, моделювання	Діалектичної філософії, формаційний і цивілізаційний підходи

Джерело : Яковенко Р. В. Об'єктивна необхідність вивчення і дослідження національної економіки / Р. В. Яковенко // Розвиток економічної думки : зб. наук. праць. – 2014. – Вип. 7. – С. 7.

Література

1. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – [2-ге вид., випр.]. – Кіровоград : „КОД”, 2010. – 548 с. : іл.